

Mijn moeder is een engel.

Eerst was ze onschuld.

Dan kwam de pijn,

het verdriet,

de woede

berusting,

en uiteindelijk vreugde,

en nu is ze dus een engel.

MOEDER & KIND

* * *

In haar jonge jaren werd moeder omhuld door een gloed van onschuld die me altijd deed denken aan de verschijning van prinses Diana. Ze was dus zonder enige twijfel een mooie vrouw en daar waren de jongens uit haar geboortedorp niet ongevoelig voor. Toen ze tijdens een fuif in de dorpstent onder de indruk raakte van de vlotte praatjes van mijn vader kon ze, met haar onzekere karakter, nooit vermoeden dat een groot deel van haar verdere leven zich zou afspelen in de periferie van zijn gebreken. Een paar maanden later stond moeder aan het altaar om haar jawoord te geven. Waar ze nu precies ‘ja’ op had gezegd was geen onderdeel van haar gedachten. Het gefluisterde jawoord had even goed een bevestigend antwoord kunnen zijn op de vraag of ze daar fysiek aanwezig was in een kerk, omringd met familieleden die de status van vreemden nauwelijks overstegen. De blik in haar ogen voorspelde weinig vreugdevols.

Het arme kind was amper achttien jaar oud en daar stond ze dan aan het altaar te vechten tegen al haar gevoelens van ongemak waar ze overduidelijk door overspoeld werd. Verlegen zou nog veel te positief uitgedrukt zijn. Een bang kind, dat was ze. Achter haar stonden de personen die ze al een leven lang haar ouders noemde. Een toonbeeld van een ongelukkig huwelijk dat voor de ogen van God vervallen was in een

vervelend toneelstuk waarbij de dialogen voornamelijk bestonden uit bulderend gevloek. Grootmoeder zat gevangen in een eeuwige depressie. Een depressie die haar een vluchtroute bood tegen de liefdeloosheid van de man met wie ze, tegen haar zin, haar leven had doorgebracht: mijn grootvader.

Als de voedingsbodem van al dat gevloek frustratie is, dan kom je al snel in een situatie terecht die als lichtjes totalitair omschreven kan worden. Dus alle ruimtes van het huis vulde grootvader op met zinloze scheldpartijen. Nergens in dit huis van ontevredenheid was een plek te vinden waar een normaal mens zich even had kunnen ontspannen.

Het was voor mijn arme moeder van groot belang om zich zo klein en gedienschtig mogelijk te gedragen in de ijdele hoop dat ze op die manier kon ontsnappen aan grootvaders kwade blik op de wereld. Alsook kon ze haarzelf op die manier ook voorzien van ogenblikken waarin ze, naar haar gevoel, even vrij kon ademen. Dat kon mijn moeder vaak niet, vrij ademen. En daarom stond ze als achttienjarige vervuld van onschuld aan het altaar. Het was helaas geen ode aan de liefde, het was meer een vlucht van de vaderlijke verbale agressie. Ook dat kan een reden zijn om je levenslang te binden aan een man die je nog veel pijn gaat doen.

Om maar mee te geven dat als je vlucht van pijn, die pijn weer op jouw pad komt, totdat je leert die pijn te transformeren naar groei. Maar dit soort van psychologische bespiegelingen bestonden toen allemaal nog niet, we spreken van de periode eind jaren zeventig. Persoonlijke groei en zelfontwikkeling waren nog niet in de mode en psychologen bestonden uitsluitend voor gekken. Om te ontsnappen aan existentiële crisissen deden mensen beroep op verhalen die aantrekkelijk waren door hun bedrieglijke eenvoud.

Als je achttien jaar was ging je werken, dan trouwde je, en als dat lukte, bouwde je samen met je huwelijkspartner een huis. Als je dan nog meer geluk had, kocht je een auto die je op jouw oprit kon etaleren. Dat beeld gaf dan rust aan jouw vrienden en dorpsgenoten. Bovendien kon de familie heerlijk onbekommerd op hun beide oren slapen. Dat broodje was dan wel gebakken, dachten de mensen toen.

Nu kan iedereen wel van alles en nog wat zitten denken, maar tijdens dat denken, dendert de wereld ongenadig voort en schotelt het leven je lessen voor, levenslessen verpakt in pakketjes pijn. En die worden netjes afgeleverd op het moment dat je denkt dat je alles voor mekaar hebt, net dan.

Niet lang nadat vader zijn huwelijksbeloftes had opgezegd, zonder goed op de inhoud te letten, werd de eerste telg van ons aanstaande gezin geboren. Amper elf maanden na mijn eerstgeboren broertje kwam ik mijn bestaan opeisen in deze wereld. Moeder dacht dat ze nog niet begonnen was aan de bevalling toen ze al voorbij bleek te zijn. Dat ik na amper een half uur persen naar mijn eerste adem hapte, kon zij nauwelijks geloven. Vol verwondering keek zij naar dat veel te kleine wezentje dat zijn ongeduldige karakter toonde door drie weken te vroeg het levenslicht te aanschouwen.

Tijdens die eerste weken van mijn bestaan was ik door een onoverbrugbare afstand van glazen wanden afgescheiden van moeders borst. Ze zag een spartelende baby wiens eerste impulsen niet konden rekenen op een zacht antwoord waar het zo naar hunkerde. Haar lijf moest werkloos toekijken naar mijn grijpgrage handjes die in het niets grepen op zoek naar haar huid. Haar moederhart raasde bij het aanschouwen van dat klein hoopje kwetsbaarheid dat als een zaadje naarstig zocht naar de vruchtbare grond waarin het kon gedijen. Drie jaar later kwam de jongste telg ons vervoegen.

Om indruk te maken op haar vader moest en zou mijn moeder per se in een groot huis wonen, ook al konden ze dat niet betalen. Dat ze daar drie jobs voor moest aannemen om de bank rustig te houden was niet bij haar opgekomen. Dat ze geen tijd zou hebben om haar kinderen liefdevol bij te staan in hun bestaan, had ze ook nooit kunnen vermoeden.

Poetsen deed ze dan weer wel, en veel. Dat was de reden dat ze op haar veertiende gestopt was met school. Onder het alziende oog van haar vader poetste ze zo goed dat heel haar familie al snel van haar diensten gebruik begon te maken. In haar prille jeugd werd ze geroemd om haar kwaliteiten als poetsvrouw en dat wordt ze nog steeds. Op haar twintigste deed ze dat bij de Broeders van Liefde, een vage club van gelovigen die bijzonder weinig mensen geïnspireerd heeft door diens zogenaamde ‘daden van liefde’.

Op weg naar haar werk bracht ze ons altijd naar haar moeder: de moe, zoals wij haar noemden. Een vrouw waarvan ik me herinner dat ze heel haar leven oud was. Toen ze ooit zeventig werd, dacht ik oprecht: ‘Hé, zij is toch al heel haar leven zeventig, hoe kan dit nu?’ Ik herinner me haar niet als een vijfenveertigjarige vrouw. Wat ik me wel herinner, is dat ze zelden voor de middag de moed kon vinden haar bed uit te komen. Ik werd als baby elke morgen bij haar afgezet.

Terwijl grootmoeder haar bestaan nog lag te ontkennen in een bed dat ze verafschuwde, zat grootvader vloekend op zijn fiets met zijn koopwaar dat bestond uit spuiten. Het soort spuiten dat toen in de mode was, omdat het de magische gave bezat dieren op miraculeuze wijze van veel meer vlees te voorzien. En ondertussen lag ik daar onrustig te wezen.

Ze zeggen dat het praktisch onmogelijk is om jezelf als baby te herin-

neren. Dat klopt deels. Ik zie namelijk geen beeld van mezelf als baby, maar ik kan nog wel het gevoel oproepen van diep verdriet als ik krijste voor liefde en aandacht en die vervolgens naar goede gewoonte uitbleef. Ik ben er zeker van dat er in deze onbeantwoorde schreeuw naar liefde en veiligheid een kiem lag voor vele andere onbeantwoorde schreeuwen die mijn ziel nog ten gehore zou brengen.

De bijkomstigheden van ons leven vormen in
wezen de draad van ons bestaan.